Փոնջը ՇԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի :

Տարեկան բաժանորդագինն է երկու եւ կես արծաթ Մեճիտ կանխիկ վճարելի, թէ մայրաքաղաքիս եւ իւր արուարձանաց եւ թէ գաւառաց համար :

Վեց եւ երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կրնդունուի :

Տեղական եւ գաւառական թղթատարութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :

Հատը 40 փարայ է, եւ կգտնուի մասնաւորապէս Պահճէ-Գափու ջրավաճառ եւ գրավաճառ Պօղոս եւ ցակոբ աղայից խանութները :

ՓՈՒՆՋ

Յանուցման տողը 3 դրուշ է մէկ անգամի համար : Աւելի աժան կըլլայ աւելի անգամներու համար :

Խմբագրութեան վերաբերեալ որ եւ է գիր ուղղելի աո. Տ՚իօրեն-Տեր Հ. Ս. Ալատճատեան կ. Պոլիս Պալըկ-բազար Նաֆիյէ խան վերի յարկ թիւ 16 :

ADRESSE
H. S. ALADJADJIAN
Directeur du journal Armenien Pountch
—16 Nafié Han . Balouk-Pazar 16—
Constantinople

Թիւ 2013 — ՇԱԲԱԹ — 1886 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 27

(ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՋԻ)

Վանդէսը տակաւին խորին ուշադրութեան կարեւոր առարկայ կը ծնանի առաջին ազգային վիճակի վրայ խորհող անձանց, որովհետեւ այդ հաստատութեանց բարեկարգութեան ու արդիւնաւորութեան համար տակաւին նշանաւոր անհրաժեշտութիւն մը եղած չէ ազգային կեդրոնական վարչութեան կողմանէ : Վանօրէից բաղմաց նիւթական ու բարոյական տխուր ու տմարդի վիճակին վրայ յաճախակի գրած ենք մեք եւս : Հարկ չկայ դարձեալ մտնել նկարագրութեանց մէջ, եւ մատուցանել ուշադրութեան Պատրիարքարանի, որոյ դիւանները արդէն լիուլի են այդպիսի նկարագրական թղթոց ծրարներով : Մեք այս անգամ պէտք տեսած ենք մանաւորապէս Մշոյ Ս. Կարապետ վանուց համար Պատրիարքարանի յատուկ հոգածութիւնն ու կարգադրութիւնը խընդրել եւ առաջարկել որ արդի առաժամանակեայ վանահայրութեան տեղ հաստատուն վանահայրութեան մը ենթարկուի յիշեալ վանքին վերատեսչութիւնն ու խնամքն : Տ. Արիստակէս եպիսկոպոս՝ որ առաժամանակեայ վանահայր է, կըրնամք ըսել թէ չկրնար ըստ արժանւոյն և բարւոք վարել այս պաշտօնը, վասն զի՝ թո՛ղ ուրիշ պատճառներն, Տիարպէքիրի առաջնորդութեան ամենածանր բեռըն ունի իւր վրայ : Մշոյ կողմերէն եկած վերջին ծանօթութիւնները դուշակել կուտան մեզ թէ յետ սակաւ միոյ պիտի բարձրանան գանգատանաց ձայները ընդդէմ ընթացից և վարմանց Տ. Ա. Արիստակէս եպիսկոպոսի, և այդ գանգատանաց հետ պիտի խառնուին յիշատակութիւնք անցեալ դիպաց, որ դժբաղդաբար նսեմացուցած են Տ. Արիստակէս եպիսկոպոսի ազգային կեանքն, և ի Պոլիս ազգային Վարչութեան անդամոց ոմանք յիշելով զայնս վանահայրական ընտրութեան ժամանակ, հաւանութիւն չտուին, և այդ պատճառաւ ժամանակ մը յետաձգեցաւ Նորին Գերապատուութեան ուղեւորութիւնը : Մեզմէ իմն և այսչափով կանցնիմք, յուսալով որ ազգային Վարչութիւնը կը հաճի ուշադրութիւն ընծայել այս տողերուն, և աչալուրջ գըտնուիլ :

(Թղթակցութիւն Փունջի)

Պոլիս. Սեպ. 14 : — Մովսէս բաղձանաց օգտակարութիւնը մասնաւորապէս առողջական տեսակէտով ընդհանրապէս ընդունուած է, մինչև իսկ մասնաւոր հիւանդութեանց մասին շատ անգամ հրաշալիք գործած է ծովու ջուրը : Սակայն ինչպէս այլեն ուրիշ օգտակարութեանց նկատմամբ նոյնպէս ալ ծովու բաղանեաց կիրառութիւնն յոյժ չափազանցած են մարդիկ : Միացեալ Նահանգաց մէջ մանաւանդ ծովու բաղանեաց դրութիւնը այնչափ տարօրինակ է որ անփորձ անհատիս ղարմանօք և զղուանօք կը խօսին նորա վերայ : Ծովը մտնելու կերպը միևնոյն է ամէն կողմ. մեք ինչ որ տեսած էինք այս մասին Նիւ-Եորքի մէջ, միևնոյնը գտանք քաղաքիս տասը մղոնի չափ հեռաւորութեամբ Նահրէ պէչ կոչուած տեղը երբ գընացինք անցեալ օր : Ատլանտեան ովկիանոսը քաղաքիս բաժնող ցամաքի մէկ մասին վերայ է յիշեալ տեղ, ուր ամէն օր հազարներով կերթան ծովը մտնելու և զբօսնելու համար : Տեղւոյն վերայ ահագին մեծութեամբ պանդոկներ կան, աւազուտ ցամաքին վերայ կանգնած՝ որոց ընդարձակ ջուրը իւր ահագին ալիքներովը ու փրփուրներովը : Ատլանտեան ծովը՝ ինչպէս որ գիտէք, քսան և չորս ժամու մէջ երկու անգամ կը բարձրանայ և կիջնէ, անանկ որ ուր որ չորս ժամ առաջ ցամաք էր, կսկսի ծով դառնալ և փոխադարձաբար. հետեւապէս անկարելի եղած է տեղւոյն չէնքերը անմիջապէս ծովու եղերքը կանգնել : Նախատեսութիւն գացած օրերնիս ծովուն ջուրը պանդոկներու առջեւէն առնուազն հարիւր կանգուն դէպ ի ծով իջած էր, որով պանդոկներու և ծովու մէջտեղ ճերմակ, մաքուր և յոյժ մանր աւազէ դաշտ մը կար, որուն վերայ հազարներով արք և կանայք և տղայք կը ճեմէին և կը զբօսնէին : Ինչպէս որ ըսինք, հոս բաղմաթիւ պանդոկներ կան, մէն մի պանդոկ իւր սեղաններով, նըւագարաններով և այլ զբօսատեղիներովը ճոխացեալ. նմանապէս մէն մի պանդոկ իւր ծովու բաղանիքը ունի . . . : Ծովու բաղնիք կոչուածք մեծ չէնքեր են սեն-եակներու բաժնուած, մէկ մասը կանանց և միւս մասը արանց յատկացեալ : Ծով մտնել փափաքողք սոյն չէնքէ ներս կը մտնեն և մէկ քառորդ տոլար վճարելով սենեկի մը թիւ և բանալի մը կստանան, յորմէ հետէ իրենց սենեակը մըտնելով հագուստներնին կը հանեն և ծով մտնելու յատուկ հանդերձներ կը հագնին : Այս հագուստներն գոյնզգոյն կերպասներէ շինուած լինելով տեսակ մը հրապուրիչ ազդեցութիւն կընեն մարդուս վերայ : Ակռէ ի ղատ կերպասներու հիւսուածքը այնպէս է որ, առաձգական նիւթեղէններու նըման թէ գէր և թէ նիհար անձանց կրնան յարմարիլ : Անգամ մը որ սենեակիդ մէջ հագար սոյն ծովու բաղանեաց յատուկ հագուստները, կը գոցես սենեկիդ դուռը և բանալին կը կախես յատուկ տախտակի մը վերայ նշանակուած թիւերէ քու սենեկիդ թուոյն վերայ և դուրս կելնես չէնքէն և կուղղես քայլերդ դէպ ի ծովը, որ ինչպէս որ ըսինք, հարիւր կամ հարիւր յիսուն կանգուն հեռաւորութիւն ունի : Եւ ահա քեզ շըրջապատող հարիւրաւոր անձանց մէջտեղէն, եթէ կուզ մ՚ես և կամ եթէ կաղ ես և կամ ուրիշ որ և իցէ տձեւութիւն մը եթէ ունիս, ասոնց բոլորն ալ ժողովուրդի ցոյց տալով և բաւական ամչեցնով իսկ կը յառաջանաս : Ասի այրերու մասն է . իսկ կանայք և օրիորդք որ այնչափ ղդուշաւոր են իրենց բնական տձեւութիւնները թագուն պահելու, հոս բոլորովին կը մատնուին, որովհետեւ իրենց մարմիններու վերայ հաւասարապէս և ճիշդ ձեւերով կպած հագուստը պարզապէս ցոյց կուտայ եթէ մին կուրծք չունի և կամ ուրիշի մը ուսերը դուրս ցցուած են, և այլն : Օյն ամէթալի, նախատելի և դատապարտելի վիճակ, որ մէկ քանի վայրկեան կը տեւէ և հարիւրաւոր անձանց ակնարկութիւններու կենթարկուի, այնչափ յոռի չպիտի ե. րեւնար մեզ եթէ ականատես չը լինէինք հետեւեալ գաղանային սովորութեանց : Օրինակ . սիրահարք և սիրուհիք բաղանեաց սենեակներու մէջ հագուելէ վերջ երբ դուրս կելնեն, զիրար գտնելով ձեռք ձեռքի, վաղելով խընդալով և այլոց ծաղր լինելով ջուրը կերթան . ներկայից մին կը գոչէ, « Սոդոմ Գոմորի մէջ իսկ նմանը գոյութիւն չուներ » . . . ուրիշ մը կըսէ, « կեցցէ մեր նոր սերունդը, ամենայն ինչ կատարեալ է » . . . : Մեք աւելի պարկեշտօրէն խորհեցանք, փափաքեցանք Տաճկաստանի գիւղ մը բերել, սոյն հեթանոսներու տեսքը խօսքը քարոզելու համար . . . : Բայց վերջապէս ծովուն մէջն եմք, պանդոկներու պատուհաններէ հարիւրաւոր դիտակներ մեզ ուղղած են, նկարիչ մը մեր լուսանկարը կառնէ, ծովուն վերայ մակոյկով մեզ հսկող պահապանն, կանանց մէջ ամենէ գեղեցիկին կը վնտռէ որպէս զի օգնութեան հասնի առնեթէ հարկ լինի . բայց մեզ համար ամենաւելն հոգ չի ըներ, «ինքնօգնութիւնն Աստուածօգնութիւն է » կըսէ մեզ . . . : Ջուրի մէջ ոմանք կը լողան, ոմանք կը սուզին, իսկ ոմանք յատկապէս տըրուած չուան մը բռնած կը կանգնին ջուրին մէջ . սիրահարք և սիրուհիք, քալարիներու նման առանձնացած են ամէն վտանգ արհամարհելով, և եթէ հարկը պահանջէ՝ անձերնին զոհելով, ծովու բաղանեաց օգտակարութեան սիրոյն համար . . . : Այս և ասոնց նման հարիւրաւոր ուշադրութիւններէ վերջ ժամանակը կուգայ ջուրէն դուրս եկնելով ամենայն խայտառակութեամբ դէպ ի խուցը գնալ ուր կարօտի, նորա հագով կը սանայի . հասնելէ առաջ ժողովրդեան հոծ բաղմութիւն մը կը դիմաւորէ քեզ կը ծաղրէ, կը ծիծաղի, դիտողութիւններ կընէ . մին կըսէ « տիկինը գէր էր երբեմն սովորական հանդերձներով, իսկ այսօր շատ նիհարցած է » » : Ուրիշ մը կըսէ « օրիորդը գեղեցիկ կուրծքեր ունէր միշտ որոնք կերեւնայ թէ բամպակ ծրարներ են եղեր » . . . Այլն Այլն : Նուագարանք քաղցրիկ եղանակներ կը զարնեն ամէն ուրեք, ծովը իւր ալիքները կը փչրէ աւազին վերայ սպիտակ փրփուրներ միայն թողլով, երբ չգեղնաւք կը սուլեն՝ հանդիսականք կը մեկնին, իսկ ծովու բաղանեաց դիւցազունք և դիւցազնուհիք, բոլորովին այլակերպեալ, հագիւ արդուզարդնին լրացուցած կը վազեն նաւամատոյցը եթէ ոչ բոլորովին երջանիկ, անտարակոյս կատարեալ խայտառակութեամբ : Եւ կը դառնան իրենց տունն, հետեւեալ օր ուրիշներու տեղի տալու համար . և այս կերպով երեք ամիսի չափ ժամանակ միօրինակ ծովը մտնել կերթայ քաղաքիս բնակիչներու մեծ մասը :

Պօսթօնի լրագիրներէն մին կըսէ այս նիւթի նկատմամբ թէ «ծովու բաղանիք առնելու պատրուակաւ իւրեանց ձևը կամ տձեւութիւնները ցոյց տուող օրիորդք չեն որ ամուսին կը գտնեն, այլ անոնք որ պանդոկներու անկիւնը գիշերային մթութեան մէջ լուիկ ծիլիկ կը խօսակցին, կը յայտնին ամուսնանալ . . . » :

Իզմիր. 6 Սեպտեմբեր 1886: — Կարգացի « Արեւելքի » մէջ տեղւոյս աղգային վարժարաններու նկատմամբ գրուած գովեստը : Պատասխան մ՚եր այն՝ քննագատութեան մը հետ վարժարաններու ներքին ընթացքի մասին հրատարակուած նոյնպէս Արեւելքի մէջ : Երբ մեր ազգային վարչական շրջանի դործոց համար քննագատութիւն մը կը լինի՝ բնաւ չէ տեսնուած պատասխան մը անկախ, ազատ, համարումի տեր, գաղափար մը յօրինելու կարող և անկողմնակալ ազգայնոյ մը՝ այլ միշտ միևնոյն շրջանակի արբանեակներու, արարածներու կողմէ : Մուշեղ Բէշիկեան՝ Արեւելքի յօդուածագրին անունը նոր է . պաշտօնական վարչային հանգամանք մը չկրեր . բայց նա այն Մշեցի քահանային որդին է, որ մեր Ս. Առաջնորդի իրաւասութեան ներքև պաշտօն կը վարէ . Մուշեղ Բէշիկեան Իզմիրի Մեսրոպեան վարժարանը ուսումնական ասպարէզ՝ քանի մը տարիներ չուկայի մէջ պղտիկ վարձքով անոր սասոյրով պաշտօնն գտնուած է . այժմ կը գտնուի Պօլիս կարծեմ իրաւաբանական ուսմանց պարապելով . բայց դէռ իր հօրը դրամին կը կարօտի, նորա հագով կը սնանի . այսու դիւրին է ըմբռնել թէ ինչ տիպ պաշտպանութիւններ ունի նա գործածելու այն լեզուն որով կը խօսի Արեւելքի մէջ : Մուշեղը նախատելու համար չէ որ այս մասնաւորութեանց կը մտնեմ, այլ կուզեմ ցոյց տալ թէ ընդհանրապէս մեր ծանօթ շրջանակը ինչ կարգի պաշտպաններ ունի, այսինքն կամ վարդապետ, կամ վարժապետ, կամ քահանայ, կամ քահանայի որդի . այս շրջանակէն դուրս չկայ երբեք անձնուէր : Ժամանակ մը Մուշեղի հայրը՝ Տէր Յակոբ արձակելու և քաւելու համար ստանձնած վիլընով հալածեց քննագատ մը . այժմ իւր տղայն յանուն Երախտապարտութեան կը պարսաւէ ուրիշ մը . բայց այլ է երախտապարտութիւն, այլ է աղգին օգուտ . առաջինը անհատական է, միւսը՝ հանրային . զայս առաջնոյն զոհել ամենուն պարտաւորութիւնն է . եթէ Մուշեղ զայս կ՚անդիտէ, պէտք է իմանայ թէ հանրութիւնը պարտաւորութիւն մը չունի լսելու իր ներքոնները, երբ ինք կը խօսի իրր երախտապարտ առ իր ուսուցիչն Մ. Մամուրեան : Թէև եթէ ի նկատ առնու իր վիճակ՝ շատ պատճառներ պիտի ունենայ ապաշնորհ իսկ դտնուելու, բայց իր խելքը տակաւին ծածկուած է տեսակ մը գաղափարներու այն բարձր մշուշով, որով կը սիրէ մեր դպրոցներու ուսուցիչը պատել իր աշակերտաց միտքը : Արդարև Մուշեղ Բէշիկեանի մեր դպրոցները, և հետեւաբար տեսչութիւնը պաշտպանելու համար մէջ բերած փաստերը նոր չեն, այլ տեսչութեան հետ հինցած են անոնք սոյն վերջնոյն բերնին մէջ, Լսել թէ մեր դպրոցները ուրիշ տեղերու շատ մը վարժարաններէ առաւելութիւններ ունին, թէ հոն օտար դպրոցներէ աւելի հիմնական կըրթութիւն մը կը տրուի քան մեր քաղքի օտար դպրոցներու մէջ, թէ անոնց ներկայ վիճակը շատ աւելի գոհացուցիչ վիճակ մ՚ունի քան երբեմն, թէ քանի՛ [որ տարեկան հարցաքննութեանց ոչ ոք ներկայ կը գտնուի՝ իրաւունք չունին խօսելու կամ չեն կրնար գաղափար մ՚ունենալ անոնց ներքին վիճակին վրայ ևայլն . շատ դիւրին է, և արդէն ալ տեսչութեան բերնէն քսան տարիէ ի վեր հազար անգամ լսուած առարկութիւններ են : Ժամանակ մը մինչև մէկ աստիճան ունին կը դրուէր այս ամենին, բայց երբ 18–20 տարիներ Մամուրեան էֆէնտի դպրոցի անօրինութեան պաշտօնը կը վարէ, ա՛լ այդ խօսքերը ամէն կարեւորութիւն կը կորուսանեն, ա՛լ մարդ դպրոցներու վիճակին գաղափար մը յօրինելու, քննութիւն մը կատարե-

ՅԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽ ՄԱՐԴԻԿ

ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ

Ամեն տարի, երբ Մայիսի 9-ի տոնակատարությունները կը մոտենան, մեր հոգիները կը լեցուին ոգեւորութեամբ, մեր սրտերը կը բաբախեն աւելի արագ, մեր աչքերը կը փայլատակեն աւելի վառ, մեր ամբողջ էութիւնը կը դառնայ ուրախութեան եւ հպարտութեան զգացումներու մի անդադար աղբիւր։ Ինչո՞ւ։ Որովհետեւ Մայիսի 9-ը մեր հայրենիքի համար յաղթանակի տարեդարձն է։ Որովհետեւ Մայիսի 9-ը մեր հայրենիքի համար ամենամեծ տօնն է։ Որովհետեւ Մայիսի 9-ը մեր հայրենիքի համար ամենամեծ տօնն է։ Որովհետեւ Մայիսի 9-ը մեր հայրենիքի համար ամենամեծ տօնն է։

Ամեն տարի, երբ Մայիսի 9-ի տոնակատարությունները կը մոտենան, մեր հոգիները կը լեցուին ոգեւորութեամբ, մեր սրտերը կը բաբախեն աւելի արագ, մեր աչքերը կը փայլատակեն աւելի վառ, մեր ամբողջ էութիւնը կը դառնայ ուրախութեան եւ հպարտութեան զգացումներու մի անդադար աղբիւր։ Ինչո՞ւ։ Որովհետեւ Մայիսի 9-ը մեր հայրենիքի համար յաղթանակի տարեդարձ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐԱՎԱՏԱՏՈՒՆ
Ա. ՏԱՐԱՅԻ, ՔԱՂԱՔԱՑԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐԱՎԱՏԱՏՈՒՆ
ՎԱՃԱՌՔԻ ՀԱՄԱՐ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆ ԵՎ ԱՆԴՐԱԴԱՐՁՆԵՐ
ՀԱՅԵՐԵՆ ԵՎ ՌՈՒՍԵՐԵՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՊԱՐԱՆԻ
ՏՊԱՐԱՆԱՊԵՏ Ա. ՏԱՐԱՅԻ
ՊԱՏՐԱՍՏ Է ԿԱՏԱՐԵԼ ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԵՐԵՆ ԵՒ ՌՈՒՍԵՐԵՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐԱՎԱՏԱՏՈՒՆ
ՎԱՃԱՌՔԻ ՀԱՄԱՐ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆ ԵՎ ԱՆԴՐԱԴԱՐՁՆԵՐ
ՀԱՅԵՐԵՆ ԵՎ ՌՈՒՍԵՐԵՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՊԱՐԱՆԻ
ՏՊԱՐԱՆԱՊԵՏ Ա. ՏԱՐԱՅԻ
ՊԱՏՐԱՍՏ Է ԿԱՏԱՐԵԼ ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐԱՎԱՏԱՏՈՒՆ
Ա. ՏԱՐԱՅԻ, ՔԱՂԱՔԱՑԻ